

Oponentský posudek rigorózní práce

Autor práce: Mgr. Andrea Procházková

Oponent: JUDr. Ondřej Preuss, Ph.D.

Téma: Vliv doktríny politické otázky na rozhodování soudců Ústavního soudu ČR

Rozsah práce: 248 365 znaků

Datum odevzdání práce: 13.12.2022

1) Aktuálnost (novost) tématu

Výběr tématu je aktuální. To není dáno jen dozvuky pandemie covid-19, na kterou judikatura v souvislosti s projednávanou doktrínou reagovala, ale také dalšími (ne)zásahy, které lze od Ústavního soudu v nejbližší době očekávat. Téma však samozřejmě není nové, což je ovšem u „konsolidační“ práce v pořádku.

2) Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Téma je vhodné i z hlediska rozsahu, kdy je pojednáno s velkým teoretickým přesahem. Autorka má nadprůměrné rešeršní zázemí v odborných statích a poskytuje velmi žádaný vhled nejen do českého kontextu. Vyzdvihnout lze i primární výzkum formou rozhovorů se soudci ÚS (viz str. 81n).

Přesto je možné vytknout určité drobné nepřesnosti či nedůslednosti, zejména při práci s judikaturou.

Např. na str. 62 je uvedeno, že *...Zaprvé soudci (v návaznosti na předešlé rozhodnutí) zmiňují, že vyhlášení nouzového stavu je tzv. akt vládnutí, který zásadně nepodléhá kontrole Ústavního soudu ČR, ale nese za něj politickou odpovědnost vláda, jelikož vláda odpovídá Poslanecké sněmovně. K tomuto závěru se kloní i akademická debata s tím, že ze samotného vyhlášení nelze s ohledem na jeho stručnou úpravu na ústavní úrovni dovést, že by bezprostředně zasahovalo do subjektivních práv a povinností osob.*

Problém však j v tom, že patrně mělo vždy dojít k vyhlášení nouzového stavu a zároveň k vyhlášení konkrétních omezení. Viz čl. 6 odst. 1 zákona o bezpečnosti ČR (ústavní zákon č. 110/1998 Sb.): *Nouzový stav se může vyhlásit jen s uvedením důvodů na určitou dobu a pro určité území. Současně s vyhlášením nouzového stavu musí vláda vymezit, která práva stanovená ve zvláštním zákoně a v jakém rozsahu se v souladu s Listinou základních práv a svobod omezují a které povinnosti a v jakém rozsahu se ukládají. Podrobnosti stanoví zákon.*

Co je však podstatné zmínit, autorka navazuje na stejné str. 62 a uvádí, že *lze proto návrh na posouzení vyhlášení nouzového stavu vládou považovat za poměrně jasnou politickou otázku, kterou nelze z hlediska ústavnosti řešit. Ústavní přezkum je nicméně možný ve chvíli, kdy po vyhlášení nouzového stavu vláda přijme konkrétní krizová opatření obsahující obecně závazná pravidla chování...*

Ale slavné „obiter dictum“ v bodě 22 rozhodnutí ÚS Pl.ÚS12/21 ze dne 16. března 2021 je mnohem přísnější a s touto interpretací rozporné, když přezkum připouští (nebo dokonce provádí): *Nezmění-li se skutečnosti, na základě kterých byl vyhlášen nouzový stav, nelze „nově“ vyhlásit nouzový stav vládou od okamžiku, kdy „povolený“ nouzový stav skončil a Poslanecká sněmovna s jeho prodloužením nesouhlasila.*

Na str. 72 je podán poněkud nedůsledný rozbor tzv. Amnestijního rozhodnutí (usnesení Pl. ÚS 4/13). ÚS v něm totiž konstatuje, že omezení orgánu moci výkonné při vyhlášení amnestijního rozhodnutí může být dáno základními hodnotami tvořícími materiální jádro Ústavy. Neplatí tedy, že je přezkum podle ÚS úplně vyloučen. Na to upozorňuje disentující Ivana Janů, která uvádí, že nerozumí většinovému stanovisku, dle něhož je v navazujícím obiter dicto – v kontextu celého usnesení překvapivě – připuštěn přezkum rozhodnutí o amnestii v situacích „mimořádně extrémních“. Obsahový rozpor eventuální budoucí extrémní amnestie s čl. 9 odst. 2 Ústavy dle jejího názoru nemůže zajistit, aby se z něho toliko v takovém případě právní předpis „stal“. Pomíjí zároveň záměrně kuriózní skutečnost, že pokud by otázka rozporu s čl. 9 odst. 2 Ústavy měla být nutnou součástí úvah o procesní přípustnosti a projednatelnosti návrhu, jak naznačuje obiter dictum, nezbylo by již o čem jednat v meritorním přezkumu. Pokud je totiž Ústavní soud jednou k řízení o takovém návrhu nepřislušný, nelze v budoucnu příslušnost založit jakoukoliv vlastní úvahou ve stylu „tuto amnestii bychom už zrušit měli“. Vzhledem k tomu, že zákon o Ústavním soudu obsahuje dosti omezený výčet „typů“ řízení před Ústavním soudem, není zřejmé, v jaké jiné „nějaké formě“ lze o přezkumu amnestie racionálně uvažovat.

A to je právě jeden z řešených aspektů „politické otázky“ – vyloučení z pravomoci.

Na str. 74. je pak podáno přílišné zjednodušení nálezu Melčák (nález sp. zn. Pl. ÚS 27/09). Primárním důvodem zrušení „napadeného“ zákona bylo chápání čl. 9 jako svébytné kompetenční normy pro ústavodárce.

Doporučil bych býval ještě rozšířit literaturu o PÍŠA, Radek. Soudcokraté, zachránci a byrokrati: soudy a soudci v USA, Izraeli a České republice. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-317-9.

3) Formální a systematické členění práce

Ke zvolené struktuře práce nemám zásadní výhrady, práce je strukturována logicky.

Drobným nedostatkem z formy může být nepřímá citace na str. 11, kdy není uváděno dílo Jiřího Přibáně a přitom je dovozováno, že *Přibáně dochází k závěru, že zavedení pojmu soudcokracie se v české debatě přičítá prezidentovi Václavu Klausovi, který tento termín začal používat v reakci na jím vyvolané spory s předsedkyní Nejvyššího soudu ČR Ivou Brožovou, již se snažil dostat z čela Nejvyššího soudu ČR.*

4) Vyjádření k práci

Celkově jde o nadprůměrnou práci, na které je možné ocenit i výzkum formou hloubkových rozhovorů. Jde nepochybně o samostatnou práci. Po formální stránce včetně jazykové je možné práci hodnotit jako korektní s výhradou uvedenou výše.

Nicméně samozřejmě lze rozšířit argumentaci v závěru. Konkrétně mne napadá např. v návaznosti na teze na str. 76 otázka, zda lze dovést arbitrárnost přístupu ÚS – např. slavné rozhodnutí ve věci Krupka (Pl.ÚS 57/10 ze dne 18. 1. 2011).

V souvislosti s poznámkami na str. 81, mne pak napadá, zda není vhodným příkladem, který měl být zmíněn i tzv. Velký volební nález (Pl.ÚS 42/2000 ze dne 24. 1. 2001) a účelovost (přesto ústavnost) omezení volebních koalic.

5) Kritéria hodnocení práce

- Práce v zásadě plní své cíle a s určitými drobnými výhradami reaguje na přednesené hypotézy.

- Práce je zjevně produktem samostatné činnosti.
- Práce je logicky stavěna.
- Práce korektně pracuje se zdroji.
- Hloubka provedené analýzy je nadprůměrná.
- Úprava práce je dobrá.
- Jazyková a stylistická úroveň je v pořádku.

6) Podněty k obhajobě

Na str. 2 je uvedeno: *Pokud čeští politici slovně útočí na Ústavní soud ČR v důsledku jeho rozhodovací činnosti, detailní znalost o rozhraní ústavního práva a politiky umožňuje lépe analyzovat, jestli jsou jejich výtky oprávněné (a je potřeba řešit danou situaci), nebo naopak účelové a politicky motivované.*

Nabízí se tedy otázka, zda jsou?

Na str. 88 je poznámka, že by autorka neřadila otázky spojené s legislativním procesem mezi otázky spojené s „politickou otázkou“. Není to ale právě ona americká tradice? Jak by v této souvislosti měl reagovat ÚS na současnou krizi se stavem leg. nouze?

Eventuelně lze rozebrat vliv „politické otázky“ na tzv. klimatickou žalobu (viz k tomu str. 94).

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Doporučuji
---	------------

V Praze dne 28. 2. 2023

JUDr. Ondřej Preuss, Ph.D.,

katedra ústavního práva

Právnická fakulta Univerzity Karlovy